

foto: Wim Rubers

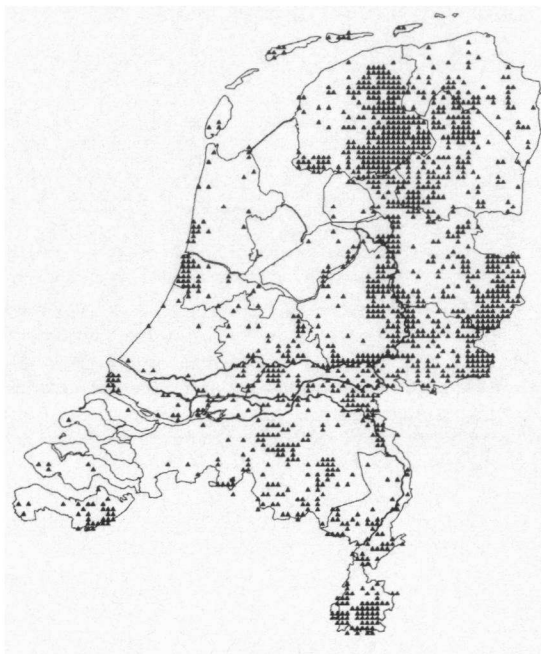
tekst:
**Chris van
Swaay &
Calijn Plate**

Dagvlindermonitoring: het Oranjetipje

Met de gegevens van het monitoringproject kunnen we een vlindersoort van jaar tot jaar volgen. In dit artikel wordt de ontwikkeling van het Oranjetipje onder de loep genomen.

De eerste Kleine vos, Dagpauwoog of Citroenvlinder geeft aan dat de lente eraan komt, maar het eerste Oranjetipje geeft aan dat de lente begint. Voor veel mensen is Koninginnedag zo'n dag. Je hebt vrij en als de zon schijnt is het heerlijk om rond te fietsen en de eerste Oranjetipjes te zien. Meestal zijn dit overigens mannetjes, de vrouwtjes komen een week of wat later. Bij de vrouwtjes ontbreken de karakteristieke oranje vleugelpunten, waardoor ze veel meer op andere witjes lijken dan de mannetjes. Ze hebben ook nog eens een veel minder opvallende levenswijze, waardoor ze veel minder worden gemeld dan de mannetjes.

Waarnemingen van het Oranjetipje na 1985. Ieder driehoekje geeft een of meer waarnemingen in een hok van 2,5 x 2,5 km weer.

Verspreiding in Nederland

Het kaartje in figuur 1 geeft de verspreiding van het Oranjetipje in Nederland na 1985. Duidelijk wordt dat dit vlindertje niet overal te zien is. De westelijke helft van ons land is mager bedeed. Ook in de rest van het land is hij niet overal even gewoon. Vooral in uitgestrekte droge bos en heidegebieden, zoals de Veluwe, ontbreekt deze soort. Het meest kan het Oranjetipje gezien worden in Friesland en Drenthe, Twenthe en de Achter-

hoek, de overgang van de Veluwe naar het rivierengebied en Zuid-Limburg.

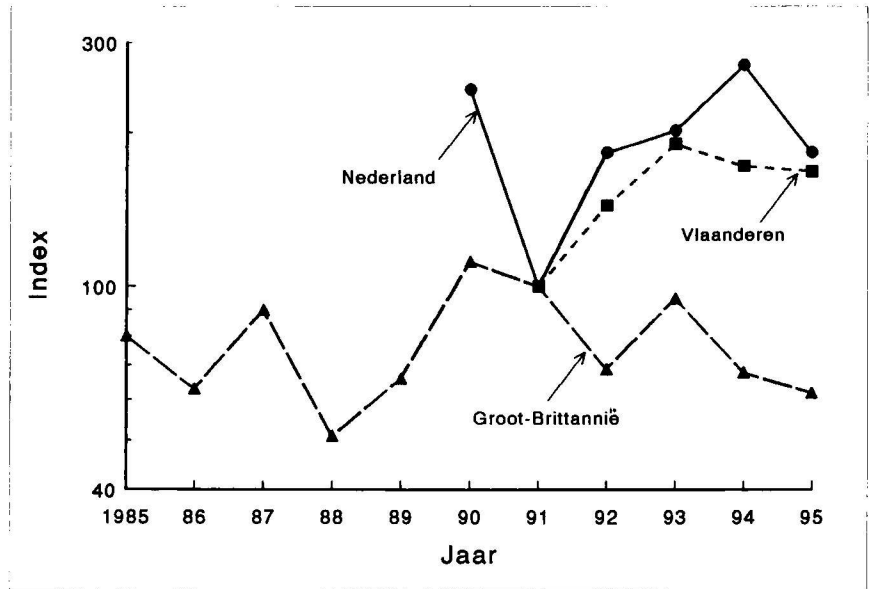
Hoe gaat het met het Oranjetipje ?

Om na te gaan hoe het de laatste jaren met het Oranjetipje gaat, hebben we de resultaten uit het monitoringproject gebruikt. Figuur 2 geeft de indexveranderingen in Nederland, Vlaanderen en Groot-Brittannië. De indexen van Vlaanderen en Nederland komen sterk overeen, maar in Groot-Brittannië vertoont het Oranjetipje een heel andere ontwikkeling. Aan de indexen van Nederland en Vlaanderen is te zien dat met name 1991 een slecht jaar was voor deze soort. Dat is niet verwonderlijk, want het was een voorjaar om weer zo snel mogelijk te vergeten. Voor wie dat gedaan heeft: mei was zeer koel, droog en somber en juni was zeer koel, extreem nat en zeer somber. Maar hierna herstelde de soort zich gelukkig weer snel.

Het Oranjetipje wordt vooral gezien op beschut liggende, vochtige graslanden en open plekken en brede paden in het bos. In figuur 3 hebben we de indexen van deze twee verschillende biotopen in Nederland met elkaar vergeleken. De trend in bossen en graslanden verschilt significant. In beide typen daalt de index in 1991 ongeveer even sterk. De twee volgende jaren laten echter een sterk verschil zien tussen de bos- en de graslandroutes. De graslandroutes herstellen zich snel van de 'dip' in 1991, maar in het bos is dat niet het geval. Hierna lopen de trends op de graslanden en de bossen weer min of meer parallel.

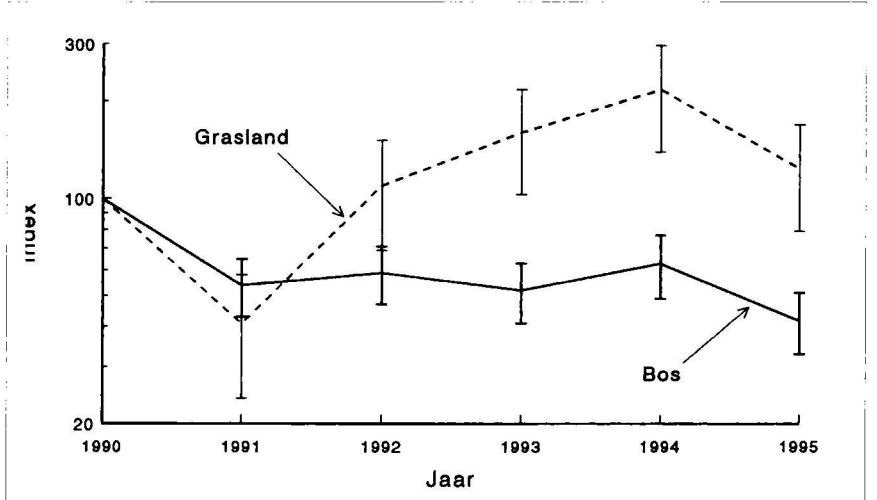
Waardoor worden deze verschillen veroorzaakt ?

Het belangrijkste verschil is opgetreden tussen 1991 en 1993. Na de terugval in het koude 1991 volgt geen herstel in de bossen, maar wel op de graslanden. We hebben eerst gekeken of dit verschil veroorzaakt wordt door milieufactoren. Daarvoor maken we weer gebruik van de gegevens van het monitoringproject. In 1995 zijn vegetatiebeschrijvingen gemaakt van meer dan 200 routes. De combinatie van verschillende plantensoorten geeft ons een inzicht in de voedselrijkdom, vochttoestand en zuurgraad van de bodem. Bos- en graslandroutes blijken weinig van elkaar te verschillen (in vakjargon: zowel de voedselrijkdom, de vochttoestand als de zuurgraad verschillen niet significant). Vermoedelijk zijn deze factoren daarom niet verantwoordelijk voor het gevonden verschil. Natuurlijk zijn er nog meer verschillen tussen bossen en graslanden, maar die

kunnen we veel moeilijker in getallen uitdrukken. Vermoedelijk is beschaduwing de belangrijkste. Dit kan vooral in koude jaren van grote invloed zijn. Het langzaam groeiende bos zal de bospaden steeds langer uit de zon houden. En als het dan een flinke tijd te koud is, zullen de Oranjetipjes daar veel meer onder te lijden hebben dan op de graslanden.

Figuur 2: Indexen van het Oranjetipje in Nederland, Vlaanderen en Groot-Brittannië.

Al met al weten we dus wel dat er een verschil is tussen de ontwikkeling van het Oranjetipje in bos en op grasland, maar waardoor dat veroorzaakt wordt blijft vooralsnog onzeker. Misschien dat de komende jaren meer duidelijkheid zullen brengen in dit vreemde fenomeen.

Figuur 3: Indexen van het Oranjetipje op graslandroutes en bosroutes.